

времето чрез неговото поколение. И въпреки че времето е различно - годините на Османската империя, на Третата българска държава, тоталитарното и посттоталитарно общество, то ѝ предоставя по-голяма мобилност в общуването с околните спрямо жените от останалите етноси. В същото време ѝ определя твърде характерни граници.

Пространството при циганите/ ромите обединява движението и адаптацията им в географското пространство и създадените от човека регламентирани* пространства – жилището и гробът.

При катунарстващите хомогенността и ограниченията на циганското пространство зависят от сезонната подвижност на семейството, икономическата стратегия на този тип общности, ендогамността на групите, отношенията с политическите власти. Всичко това налага известна ограниченост в привидно свободното и хаотично движение на циганските групи.

Изборът на място за усядане и изграждане на жилище е нов етап в разполагане на циганите/ ромите в пространството – подвижността в сравнение с другото население е висока. Всичко това се преплита тясно с проблема за митичното и регламентираното пространство в циганската/ ромската традиция (Алексиев 1993: 36-39).

Движейки се и адаптирайки се в географското пространство като спътник на мъжа, ромската жена създава свое пространство – това е домът на голямото ѝ семейство (независимо дали е катунът по време на номадстването или къщата в махалата). Но то съвсем не е лично, тъй като всичко става пред очите на другите – мъжа, семейството, роднините, съседите, групата. Съобразява се и спазва традиционните правила и норми.

Циганската/ ромската жена по традиция не участва в дейностите извън семейството и рода, но тя е в основата на всички семейни и календарни празници.

Сватбата е безспорно най-същественото събитие в житейски план, а семейството - най-важен елемент от същността на циганските/ ромските групи. Ето защо представянето на образа на ромската жена, на индивидуалния ѝ жизнен цикъл, ще започне с омъжването ѝ, което променя социалния ѝ статус в общността. С раждането на първото дете се превръща в “стара” снаха – пълноправен и уважаван член на своето ново семейство. Като съпруга, майка и свекърва е “натоварена с възпитанието на малките деца и особено на младото момиче до неговата сватба, тя играе главната възпитателна роля за осигуряване оцеляването на групата. Обикновено се твърди, че жената е консервативния елемент в социалната група, доколкото благодарение на нея се възпроизвежда традицията, но точно поради

* Обитавано пространство, при което в сила са стриктни правила за поведение